

dr. Wetzel Tamás

A bevándorlás kérdése Magyarországon

Doktori értekezés tézisei

Témavezető:

Prof. Dr. Kilényi Géza DSc, professor emeritus

Dr. Varga Zs. András PhD, egyetemi docens

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar
Doktori Iskola

Budapest, 2009

I. A kitűzött kutatási feladat rövid összefoglalása

A kutatás célja alapvetően a hazai idegenrendészeti jog és a kapcsolódó joganyag bemutatása és elemzése volt, figyelemmel a szorosan kapcsolódó állampolgársági és menedékjogi törvényekre. Az idegenrendészeti eljárásokban nagyon fontos szerepe van a konkrét gyakorlatnak, amelyet próbáltam teljeskörűen bemutatni és ezen keresztül kritikát megfogalmazni a hatályos szabályozással kapcsolatban. A disszertáció az idegenrendészeti törvény szerkezete alapján ismerteti és elemzi a jogintézményeket, mindezt történeti és elméleti alapvetésekkel egységes szerkezetbe foglalva.

A külföldiek tartózkodása-bevándorlása és integrációjuk ma majdnem minden fejlett országban kardinális kérdés, amely nagyon komoly társadalmi feszültségeket vet fel. A jelenlegi tendenciák miatt az idegenrendészeti szabályozáson múlik, hogy évtizedek múlva kik fognak lakni Európában, hazánkban és hogyan fog kinézni a jövő Európája. A nyugat-európai országok belpolitikájának ma már egyik legfontosabb kérdése a bevándorlás és a jelentős számú bevándoroltnak a társadalomba történő integrálása. A többségi társadalom és a frissen bevándoroltak között óriási a demográfiai különbség, amely a problémák fokozódását vetíti előre. Szinte minden európai társadalomban markánsan jelen van az idegenellenesség, és az utóbbi években részben ennek ellenhatásaként mind több teret nyernek a bevándoroltak között különböző szélsőséges terrorista szervezetek. Ma már egyre több országban merül fel, hogy a multikulturális társadalom mítosza megdőlt, gyakorlatilag párhuzamos társadalmak jöttek létre, amelyek kultúrája szögesen szemben áll egymással. Európa országainak többségében negatívak a demográfiai mutatók, a társadalom elöregedik, így mindenképpen szükség van a képzett és integrálható bevándorlóakra a fejlődés fenntartásához. Ennek megfelelően a külföldi joganyagra tettem kitékintést és a nagyobb bevándorlási tapasztalatokkal rendelkező országokban jelenleg tapasztalható tendenciákat és problémákat is vizsgáltam. Magyarország, mint uniós tagállam ma már nemcsak tranzit-, hanem célország is, tehát

fel kell használni más országok tapasztalatait, hogy elkerüljük azokat a hibákat, amelyeket a nyugat-európai országok elkövettek.

Az Európai Unió szabadságait ma már hazánkban is érezhetjük, ennek megfelelően a személyek szabad mozgására és tartózkodására vonatkozó joganyag is vizsgálódásaim körébe tartozott. A jogfejlődés és a hatályos joganyag bemutatása mellett az Európai Bíróság gyakorlatát is elemeztem, amelynek az uniós jogfejlődésben nagyon komoly szerepe volt.

A 2001. szeptember 11-i események felerősítették a terrorizmus elleni fokozottabb fellépést követelő hangokat. A globalizálódó világ egyre veszélyeztetettebb, a terrorizmus mellett globális bűnszervezetek is megjelentek, a nemzetállamok pedig mindent megtesznek a nemkívánatos elemek, nemkívánatos bevándorlók lehetőség szerint törvényes eltávolítására. Mindezeknek azonban ellensúlyát képezi az emberi jogok védelme melletti általános elkötelezettség, amit az Emberi Jogok Európai Egyezménye és a joggyakorlat kazuisztikus jelleggel is alábástyáz.

Nem szabad azonban arról megfeledkezni, hogy az idegenrendészet Magyarországon jelenleg döntő részben a határon túli magyarokról szól, akik hazánkban akarnak dolgozni, tanulni, vagy itt akarnak letelepedni. A magyar nemzetiségűek szorosan kötődnek az anyaországhoz, és teljes joggal elvárják, hogy az idegenrendészeti szervek és az idegenrendészeti jog ne kezelje őket idegenként és ne akadályozza a kapcsolattartásukat az anyaországgal.

A disszertáció célja tehát az említett problémáknak a joggyakorlat mentén való bemutatása, kritikai elemzése.

II. A kutatás módszere

A disszertáció a vizsgált témakörökben az idegenrendészeti és európai jog magyar művelőinek és a legfontosabb külföldi képviselőinek tudományos megállapításait vette alapul, amit kiegészítettek a statisztikák, amelyek megmutatják a jog mögötti valódi társadalmi folyamatokat. A történeti áttekintés és fogalommeghatározások után a disszertáció gerincét az idegenrendészeti jogszabályok és a végrehajtási rendeletek adják, amelyek bemutatásakor a hagyományos értelmezési technikák (nyelvtani, logikai, történeti, rendszertani, gyakorlati, teleologikus értelmezés) kerülnek alkalmazásra. A disszertáció bemutatja a konkrét államigazgatási, hazai és európai joggyakorlatot, mindamelllett, hogy próbál megoldási javaslatokkal élni különösen a külföldi, jól működő példákra alapozva.

A dolgozat széleskörűen próbálja nemcsak a jogi, hanem a teljes társadalmi hátteret elemezni, ennek megfelelően szinte minden aspektusból bemutatja a témát. Különös jelentősége van a stratégiai tervezés felvetésének, a hosszabb távú magyar bevándorlási stratégia alapkérdéseinek megmutatásának.

III. Az értekezés rövid bemutatása, a kutatás eredményei

A disszertáció több mint 20 oldal szentel a hazai idegenrendészeti jog fejlődésének, amely döntő részben új kutatási eredményeken alapul. Ez a rész átfogóan és részletesen foglalkozik az elmúlt száz év jogtörténetével, megvilágítva az évszázad politikai-gazdasági háttérét. Ez alapján a történeti rész alapján lehet megérteni a jelenlegi idegenrendészeti szabályozást a legmegfelelőbbben, ugyanakkor a korábbi idegenrendészeti jogban vannak olyan intézmények és szabályozási modellek, amelyek bevezetése mindenképpen hasznos lehet.

Az idegenrendészeti eljárással kapcsolatos fogalmak sajnálatos módon kevésbé tisztázottak és ismertek, gyakran eltér a jogi és a köznapi fogalmak tartalma. Kijelenthető, hogy a közvélemény általában nincsen tisztában a külföldiek Magyarországon elnyerhető státuszaival és az ezekhez kapcsolódó jogokkal, de ez gyakran igaz jogászokra is. Jellemző a tisztázatlan terminológia, amely hatással van még az idegenrendészeti szabályozásra is. Kiemelten fontosnak tartottam, hogy ebben előrelépjünk, hiszen minden komoly tudományos munkának és jogalkotásnak ez az alapja.

A dolgozat próbálta minden aspektusból vizsgálni az eljárásokat, így 31 táblázat mutatja be az idegenrendészeti statisztikákat. Nagyon sok előítélet létezik a hazánkban tartózkodó külföldiekkel kapcsolatban, amely gyakran a tájékozatlanságból fakad. Remélem, hogy a közölt statisztikákkal jobban átláthatóvá tettem a jogszabályok szakaszai mögött lévő folyamatokat és végső soron magát a hazánkba beutazni és itt tartózkodni kívánó embert. Fontos lenne mindenekelőtt egy koherens nemzetstratégia és erre épülő migrációs stratégia megalkotása, hisz ahogy Seneca mondta: *„Ha nem tudjuk melyik kikötőbe tartunk, nem lehet kedvező széljárásunk sem.”* A magyar társadalom számára egyértelmű, hogy nem akarunk bevándorlási célország lenni, szerencsésebb helyzetben vagyunk, mint a nyugat-európai országok ebből a szempontból, hisz már tanulhatunk az ottani problémákból. Ezekben az országokban is óriási társadalmi konfliktusok után a liberális

bevándorláspolitikai szigorítása történt meg. Nyilvánvaló, hogy a nem magyar etnikumú bevándorlásnak kis mértékűnek, ellenőrzöttnek kell lennie, minden bizonnyal komoly ellentéteket idézne elő újabb etnikumok tömeges megjelenése hazánkban.

Jelenleg a születések száma messze alulmúlja a halálozások számát hazánkban, 2008-ban 132 938 halálesetre mindössze 97 613 élveszületés esett. A népességfogyás más európai országokra is jellemző és ezzel együtt a társadalmak elöregedése is. Hazánkban hosszabb ideje, már az 1980-as évek eleje óta tartanak ezek a negatív tendenciák, amelyek komolyan aláássák az ország versenyképességét. A foglalkoztatottak aránya már jelenleg is meglehetősen alacsony az európai összehasonlítások szerint, a társadalom elöregedése mind komolyabb problémát fog okozni. A jelenlegi folyamatok alapján gyorsuló rosszabbodás prognosztizálható, hisz a születések jelentős része is improduktív rétegeknél fordul elő, így a demográfiai helyzet lesz hazánk elsősorú problémája az elkövetkező évtizedekben. Mindenképpen sürgős és radikális beavatkozás szükséges, amely növeli a születések számát, de a demográfia megfigyelései szerint a negatív tendenciák megfordítása nagyon időigényes. A disszertáció segítséget nyújthat a nemzetstratégia és ezen belül a koherens migrációs stratégia megalkotásához, amely hosszabb távon meghatározza hazánk sorsát és reményeink szerint ennek segítségével Magyarország a lehető legjobban tud válaszolni a jövő kihívásaira.

Véleményem szerint, a népességfogyás riasztó statisztikái miatt elsősorban nem a bevándorláshoz kell fordulni, hanem átfogó, radikális reformokra van szükség a születések számának jelentős, hosszabb távú emelésére. Ennek eszköze lehet a családbarát (adó)politika és a szülőtartási járulék. Emellett a remélhető gazdasági növekedés és a nemzeti identitás erősítése elsőrendű fontosságú a kivándorlás csökkentése érdekében. Kiemelten fontos a hazai érvényesülési lehetőségek megteremtése, hogy az „agyelszívás” hatásait csökkentsük és a már külföldön élőket hazacsábítsuk.

A nem magyar etnikumú bevándorlásnak megfelelően ellenőrzötnnek és viszonylag kis számúnak kell lennie, hogy a magyar társadalom integrálni tudja a bevándorlókat. A minőségi bevándorlást kell előtérbe helyezni, minden eszközzel törekedni kell arra, hogy a bevándorlók „legjava” vándoroljon be hazánkba, az a legjava, amely hajlandó részt vállalni gazdaság fejlesztésében és a terhek viselésében.

A kifejezetten rossz hazai foglalkoztatási adatokat elsősorban nem bevándorlással kell az uniós szint felé közelíteni. Az egyes térségekre és szakmákra jellemző magas munkanélküliséget és inaktivitást komplex eszközökkel (adórendszer, vállalkozásbarát környezet, oktatás, foglalkoztatáspolitikai, fejlesztéspolitikai, belső vándorlás elősegítése) kellene javítani, hogy a hiányzó egy millió munkahely létrejöjjön.

IV. Publikációk

Wetzel Tamás: Az idegenrendészeti eljárás története, In.: Doktori iskola, Prelegálások III., Budapest, Szent István Társulat, 2004.

Wetzel Tamás: Letelepedés vagy bevándorlás?, Közgazdasági Fórum, 2004/III., Kolozsvár,

Wetzel Tamás: Az idegenrendészet jövője, Magyar Rendészet, 2004/IV., Budapest,